

Ympäristöministeriö
PL 35
00023
VALTIONEUVOSTO

kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 13.2.2008, YM004:00/2007

LAUSUNTO: EHDOTUS KESTÄVIEN HANKINTOJEN TOIMINTAOHJELMAKSI

Yleistä toimintaohjelmaehdotuksesta

Pidämme ehdotusta Kestävien hankintojen toimintaohjelmaksi yleisiltä tavoitteiltaan hyvänä ja ajankohtaisena.

Kestävien hankintojen periaatteet ja kriteerit tulee integroida kiinteäksi osaksi kaikkia hankintoja ohjaavia prosesseja. Päätösten tulee kaikissa vaiheissa pohjautua hankintojen elinkaariedullisuuteen, jossa on huomioitu taloudelliset ja muut arvot sekä vaikutukset.

Julkiselle sektorille sopii periaatteessa erinomaisesti kestävien hankintojen tienavaajan ja hyvän esimerkin näyttäjän rooli.

Kestävien hankintojen kehittäminen

Seuraavassa on kommentteja toimintaohjelman edelleen kehittämiseksi ja sen vaikuttavuuden parantamiseksi:

Globaalin markkinatalouden ehdoin toimivat yritykset kannattaa kytkeä mukaan kestävien hankintojen kehittämiseen. Niille on yhä tärkeämpää pitää huolta kilpailukyvystään myös kestävän kehityksen näkökulmasta. Kokonaisuuden kannalta paras tulos on saavutettavissa yhdistämällä julkisen ja yksityisen sektorin voimat. Tilaajatahojen ohella kannattaa kytkeä mukaan kaikki arverkon toimijat ja sidosryhmät.

Kuntasektorin sisäiset hankinnat kannattaisi toimintaohjelmassa tuoda vahvemmin esiin. Ne tarjoavat kestävien hankintojen kehittämisen osalta erinomaisia mahdollisuuksia sillä niiden osalta ei julkisten hankintojen lainsäädä-

LAUSUNTO
31.03.2008

däntö aiheuta erityishaasteita.

Hankintastrategioiden, hankintapolitiikan ja hankintaohjeiden kehittäminen ovat tarpeen, mutta pelkästään niiden kehittäminen ei riitä.

Budjetointikäytännöt ovat keskeisiä hankintojen kannalta. Mikäli budjetointi pohjautuu hankinta- tai investointikustannusten minimointiin rajoittaa se erittäin merkittävästi hankintayksikön mahdollisuuksia toteuttaa hankintoja kestävin periaattein. Kestävät hankinnat onkin sulautettava osaksi kaikkia normaaleja johtamis- ja päätöksentekojärjestelmiä sekä kunnallisessa että valtion päätöksenteossa (tavoiteasetanta, budjetointi, raportointi, seuranta) sekä osaksi hankintamenettelyjä (tarjous- ja sopimuskäytännöt). Energia- tehokkuus- ja ympäristötavoitteiden toteutumista voidaan edistää parhaiten kytkemällä ne valintakriteereihin, ansaintaan ja kannustimiin.

Kestävien hankintojen kehittämisen on oltava jatkuvaan oppimiseen perustuva toimintaa. Pitkäjänteinen yhteistyö ja kumppanuus ovat sille hyvä puite. Yksittäisten hankintojen sijaan kannattaa kestäviä hankintoja niin kuin muutakin kehittämistä lähestyä salkkunäkökulmasta.

Kestävän kehityksen mittareiden, seurannan, raportoinnin ja tilastoinnin osalta kaivataan selvästi merkittävää kehittämistä kaikilla tasoilla ja kaikilla sektoreilla. Tämä ilmenee vaikeuksista kuvata ehdotuksessa täsmällisesti niin nykytilaa kuin tavoitteitakin.

Valtio- ja kuntasektorin osalta pitää pystyä muodostamaan huomattavasti nykyistä selkeämpi kuva keskeisten tekijöiden osalta. Kiireellisintä on ottaa asiat kokonaishallintaan energiankulutuksen, -kustannusten, -tehokkuuden ja energian käyttöön liittyvien ympäristövaikutusten osalta.

Kestävään kehitykseen liittyvän tavoiteasettelun, arvioinnin, vertailun ja kehittämisen kannalta kunnat sekä valtion virastot ja laitokset muodostavat luontevan kohteen. Kunnille (yhdyskunnille) ja valtiosektorin toimijoille kannattaisi kehittää omat energia- ja ympäristöluokitusjärjestelmät.

Rakennettuun ympäristöön liittyvien hankintojen kehittäminen

Rakentaminen-otsikon ehdotamme korvattavaksi otsikolla Rakennettu ympäristö, joka pitää sisällään kiinteistöjen lisäksi ulkoalueet, väylät ja verkot.

Rakennetun ympäristön kehittämiseen ja käyttöön liittyvistä asioista kannattaa muodostaa pitkälti oma kokonaisuus, joka tukeutuu olemassa oleviin

LAUSUNTO
31.03.2008

toimijoihin, toimintamalleihin, rakenteisiin, palveluihin ja työkaluihin ja vauhdittaa siten käynnissä olevaa kehitystä.

Ehdotamme, että rakennettuun ympäristöön liittyvien kestävien hankintojen kehittämistoimenpiteitä painotetaan ainakin alkuvaiheessa energiatehokkuuden parantamiseen. Energiatehokkuuden parantamisella on erittäin suuria positiivisia vaikutuksia niin ilmaston, luonnonvarojen kuin taloudenkin näkökulmasta. Merkittävä tekijä on myös se, että energiaan liittyvät asiat ovat suhteellisen hyvin mitattavissa ja arvotettavissa. Valaistuksen energiatehokkuuden parantamisessa on runsaasti potentiaalia. Tilojen valaistuksen lisäksi potentiaalia on katu- ja muussa ulkovalaistuksessa.

Rakennettuun ympäristöön liittyvien hankintojen osalta on yleisesti tarpeen kehittää todennettavaan lopputulokseen perustuvia palkitsemismenettelyjä.

Rakennettu ympäristö on erittäin haasteellinen hankintojen kestävyysnäkökulmasta koska investoinnit ovat erittäin pitkäikäisiä. Jos esim. ekopäiväkotia ei tarvita parinkymmenen vuoden päästä eikä sitä voida joustavasti ottaa muuhun käyttöön on kaikkea muuta kuin ekologinen.

Käyttö- ja ylläpito vaikuttavat huomattavasti rakennetun ympäristön palvelukykyyn, elinkaareen, energiatehokkuuteen ja muuhun kestävyYTEEN. Niiden hankintaan kannattaa kiinnittää erityistä huomiota koska niillä voidaan vaikuttaa koko olemassa olevaan rakennettuun ympäristöön.

Rakennetun ympäristön kannalta potentiaalisia hankintavaihtoehtoja ovat tyhjentäminen ja purkaminen. Nekin olisi hyvä sisällyttää toimintaohjelmaan.

Rakennettuun ympäristöön liittyvien kestävien hankintojen kehittämisessä kannattaa rakennusten ohella huomioida väylät ja verkostot sekä muu rakennettu infrastruktuuri.

Puitteita rakennetun ympäristön hankintojen kehittämiseksi

Lisävoimaa ja hyviä puitteita rakennettuun ympäristöön liittyvien hankintojen kestävyysnäkökulmasta kehittämiseen tarjoavat esim.:

- Kiinteistö- ja rakentamisfoorumi – alan keskeisten toimijoiden verkosto
- AESS ja mahdolliset tulevat alan energiatehokkuussopimukset
- Korjausrakentamisen strategia, vnp ja toimenpideohjelma (ympäristöministeriö)
- Rakennetun ympäristön strategisen huippuosaamisen keskittymän eli

LAUSUNTO
31.03.2008

SHOKin valmistelu

- Tekesin Kestävä Yhdyskunta ja muut aiheeseen liittyvät kehitysohjelmat
- Sitran Energiaohjelma
- Energiatehokkuustyöryhmä (RAKLI)
- Hankintaklinikat (RAKLI)
- Rakennetun omaisuuden tila eli ROTI ja kehitteillä oleva Rakennetun omaisuuden arvo eli ROAR (RIL, RAKLI, ...)
- Rakennettuun ympäristöön liittyvät vahvat tietotuotteet, –palvelut ja työkalut kuten alan yleiset sopimusehdot YSE, KSE ja RYHTI, ehdotuksessa esiin nostettu Promise –ympäristöluokitusjärjestelmä, rakennustarvikkeiden ympäristöselosteet, yleiset laatuvaatimukset, ... (Rakennustieto)

RAKLI ja kestävien hankintojen kehittäminen

RAKLI haluaa omalta osaltaan edistää rakennettuun ympäristöön liittyvien hankintamenettelyjen kehittämistä kestäviksi esim. yllä mainituissa puitteissa. Uusia mahdollisuuksia hankintojen kestävyuden kehittämiseksi tarjoaa laajeneva hankintaklinikkatoiminta.

Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry

Jani Saarinen
toimitusjohtaja

Erkki Aalto
kehitysjohtaja

Lausunnon antajasta

Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry kokoaa yhteen valtio-, kunta- ja yksityissektorin kiinteistöjen ja infrastruktuurin omistaja-, rakennuttaja-, käyttäjä-, sijoittaja- ja palveluntuottajaorganisaatiot. RAKLI toimii kiinteistö- ja rakentamisan alan vaikuttajana, kehittäjänä, ammattilaisten verkottajana sekä tiedon tuottajana.

RAKLIn missio on: kilpailukykyä ja hyvinvointia asuin- ja toimintaympäristöstä.